

سیاەدانە

دانەی شفابخش

مؤلف:
ناصر خاوری

سیاه دانه،

دانه‌ی شفا بخش

مؤلف:

ناصر خاوری

سرشناسه	: خاوری، ناصر ۱۳۶۲
عنوان نام پدیدآور	: سیاه دانه، دانه شفا بخش/ مؤلف ناصر خاوری
مشخصات نشر	: سنندج: آراس ۱۳۸۹.
مشخصات ظاهری	: ۵۴ ص
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۵۸۵۶-۳۴-۷
فهرست‌نویسی	: فیپا
موضوع	: سیاه دانه -- مصارف درمانی
رده‌بندی کنگره	: ۱۳۸۹ ۲خ۸۵س/RS۱۶۵
رده‌بندی دیویی	: ۳۲/۶۱۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۲۲۳۵۸۱۶

شناسنامه کتاب

نام کتاب : سیاه دانه، دانه شفا بخش

مؤلف : ناصر خاوری

ناشر : آراس

تیراژ : ۳۰۰۰

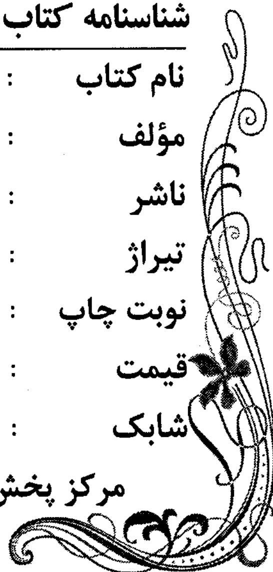
نوبت چاپ : اول پاییز ۹۰

قیمت : ۱۰۰۰ تومان

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۵۸۵۶-۳۴-۷

مرکز پخش: سنندج، پاساژ عزتی، انتشارات آراس

تلفن: ۰۸۷۱-۲۲۲۸۳۴۱

اهدا:

تقدیم به

برادران و خواهران گرامیم

و

همسر ارجمندم

تقدیر و تشکر:

بر خود لازم می‌دانم از بـرادران
عزیـز؛ آقایـان حـسن جهـانی و
هادی سنندجی که هزینه‌ی چاپ
و نشر این اثر را متقبـل نمودنـد
مراتب تشکر و قدردانی خـود را
ابراز نمـایم و از خداونـد متعـال
توفیق روزافزون ایـن عزیـزان را
خواستارم.

فهرست

عنوان | صفحه

مقدمه

إن الحمد لله نحمده و نستعينه و نستغفره و نعوذ بالله من شرور أنفسنا و من سيئات أعمالنا، من يهده الله فلا مضل له و من يضلل فلا هادی له، أشهد أن لا إله إلا الله وحده لا شریک له، و أشهد أن محمداً عبده و رسوله.

نروید بر زمین هرگز گیاهی
که ننوشته است بر برگش دوایی
نظامی

همواره انسان در گذر زمان در پی یافتن دارویی مناسب در بین گونه‌های گیاهی برای مقابله با بیماریها بوده و همچنان نیز این تلاش بطور گسترده و وسیع و با متحمل شدن هزینه‌های هنگفت و وقت زیادی در این زمینه تا امروز ادامه دارد. و انصافاً به موفقیت‌ها و حقایقی نیز دست یافته‌اند .یکی از این گیاهانی که توجه انسان را به خود جلب نموده و در طول زمان مورد بررسی قرار گرفته است وحتی از آن به عنوان یکی از اصیل‌ترین و سودمندترین داروی

گیاهی یاد شده، سیاه دانه است. اما در حقیقت جای شگفتی در اینجاست که در چهارده قرن پیش رسول خدا صلی الله علیه وسلم این گونه گیاهی را دارویی برای بیماری‌ها به بشریت معرفی نمودند و امروزه بشر نیز، پس از تحقیقات و آزمایش‌های متعددی که بر روی این گیاه انجام داده است پی به فهم و درک فرموده رسول خدا صلی الله علیه و سلم درباره سیاه دانه برده شده است؛ که براستی خداوند متعال در سیاه دانه شفایی برای برخی بیماریها قرارداده است، با توجه به اهمیت این موضوع نیز بنده برآن شدم گامی هر چند کوچک در این زمینه بر دارم. به این امید که مفید واقع گردد. إن شاء الله. همچنین از خداوند متعال عاجزانه خواستارم این تلاش نا چیزبنده حقیر را مورد قبول درگاه پرعظمت خویش قرار دهد. آمین

رَبَّنَا تَقَبَل مِنَّا إنَّکَ أنتَ السَّمِیعُ العَلِیم

ناصر خاوری، مریوان، دی ماه ۱۳۸۹

naser.khav@yahoo.com

سیاه دانه در احادیث پیامبرﷺ

اهتمام ورزیدن پیامبرﷺ به سیاه دانه را با مطالعه احادیث فراوان موجود در کتاب‌های احادیث صحیح فراوانی که در این خصوص آمده‌اند به خوبی می‌توان دریافت، به طوری که در بیشتر این کتاب‌ها احادیث سیاه دانه ازپیامبر روایت شده و به درجه صحیح بودن ثابت شده‌اند. و اما برای نشان دادن وفهمیدن جایگاه والای سیاه دانه در این کتاب ها، همین بس است که در دو منبع که پس از قرآن صحیح‌ترین منبع آیین اسلام باشند، یعنی صحیح بخاری و صحیح مسلم که در هر کدام یک باب به احادیث صحیح سیاه دانه اختصاص داده شده است که این به نوبه‌ی خود اهمیت سیاه دانه را به وضوح نشان می‌دهد. اینک باتوجه به اهمیت احادیث موجود در صحیحین (بخاری و مسلم) احادیث سیاه دانه را نیز از همین دو منبع مهم و صحیح احادیث بیان می‌کنیم:

۱. باب سیاه دانه در صحیح بخاری: (باب الحبه السوداء).

۲. باب مداوا با سیاه دانه در صحیح مسلم: (باب التداوی بالحبه السوداء).

باب سیاه دانه در صحیح بخاری (باب الحبه السوداء)

۱. عَن خَالِدبن سَعدٍ قَالَ: خَرَجنَا وَ مَعَنَا غالبُ بن أَبجَرَفَمَـرَضَ فِـی الطَرِق، فَقَدمنَا المَدِینَهَ و هُومَرِیضٌ، فعَادَهُ ابن أَبی عَتِیقٍ، فَقَال لَنَا: عَلَـیکُمْ بِهَذِهِ الحَبِیبهِ السوداءِ، فَخُذُوا مِنهَاخَمساًأَو سَبعاً فاسحَقُوهَا، ثُمَ اقطُرُوها فِی أَنفِهِ بِقَطَراتِ زیتٍ فِی هـذا الجَانـبِ و فِی هـذَا الجَانـبِ، فـإِنَ عَائـشَهَ رضیاللهعنها حَدَثَنِی أَنهَا سَمِعتُ النبیَﷺ یقُول: «اِنَّ هَذِهِ الْحَبَّـةِ الـسَّوْدَاءِ شِفَاءٌ مِنْ كُلِّ دَاءٍ اِلاَّ مِنَ السَّامِ. قُلْتُ: وَ مَا السَّامُ ؟قال: "الْمُوْتُ"».

یعنی: از خالد بن سعد روایت شده است که فرمودند: (هنگـامی که از شهر) خارج شدیم و غالب بن ابجر (هم در این سفر) همـراه ما بود در راه مریض شدو هنگامی که بـه مدینـه رسـیدیم او هنـوز بیمار بود. پس إبن أبی عتیق به عیادتش آمد، و به ما گفت:بـر شـما باد این دوست داشتنی زیبا، از این سیاه دانه پـنج یـا هفـت دانـه را بگیرید و آن را بکوبید، سپس آن را با روغن زیتون آمیختـه کنیـد و قطره‌ای را در این طرف بینی و قطراتی را نیـز در ایـن طـرف بینـی بریزید زیرا که عایشه رضی‌الله‌عنها به من خبر داد که از نبی اکرمﷺ شنیده که آن حضرت فرمودند: «این سیاه دانه شفای هربیماری بجز سام است. گفتم (ای رسول خداﷺ) سام چیست؟ فرمودند: "مرگ"».[۱]

۲. از ابو هریرهﷺ روایت شده است کـه فرمودنـد: از رسـول خداﷺ شنیدم که فرمودند:

---

۱. صحیح البخاری ۱۹۴ -۲۵۶ه- موسسه الرساله ناشرون الطبعه الاولـی ۱۴۳۱ه- ۲۰۱۰ م ۷۶- کتاب الطب ۷- باب الْحَبَّةِ السَّوْدَاءِ حدیث ۵۶۸۷ص۱۰۱۱.

«فِي الْحَبَّةِ السَّوْدَاءِ شِفَاءٌ مِنْ كُلِّ دَاءٍ إِلاَّ السَّامَ» قال ابن شهاب: والسام: الموت، والحبه السوداء فالشونيز.[1]

یعنی: «درسیاه دانه شفای هر بیماری به جز مرگ هست.» ابن شهاب فرمودند: و السَّامَ (یعنی) مرگ، و الْحَبَّةِ السَّوْدَاءِ (هم یعنی) شونیز. (در زمان رسول اللهﷺ به اسم شونیز معروف‌تر بوده؛ اما اکنون به حبه‌السوداء شناخته شده و مشهورتر است).

باب مداوا با سیاه دانه در صحیح مسلم (باب التداوی بالحبه السوداء)

۱. از ابو هریرهؓ روایت شده است که فرمودند: از رسول خداﷺ شنیدم که فرمودند:

«إِنَّ فِي الْحَبَّةِ السَّوْدَاءِ شِفَاءً مِنْ كُلِّ دَاءٍ إِلاَّ السَّامَ» . وَالسَّامُ :الْمَوْتُ . وَالْحَبَّةُ السَّوْدَاءُ: الشُّونِيزُ.

یعنی: «براستی که درسیاه دانه شفای هر بیماری به جز مرگ هست.» و السَّامَ: (یعنی) مرگ. و الْحَبَّةِ السَّوْدَاءِ : (هم یعنی) شونیز.[2]

۲. از ابو هریرهؓ روایت شده است که رسول خداﷺ فرمودند:

---

۱. صحیح البخاری ۱۹۴ -۲۵۶ه- موسسه الرساله ناشرون الطبعه الاولی ۱۴۳۱ه- ۲۰۱۰ م ۷۶- کتاب الطب ۷-باب الْحَبَّةِ السَّوْدَاءِ حدیث ۵۶۸۸ص۱۰۱۲.

۲. صحیح مسلم بشرح النووی للإمام أبی زکریا یحیی بن شرف النووی ۶۳۱-۶۷۶ه خرج أحادیثه محمد بن عیادی بن عبدالحلیم الجز الرابع عشر کتاب السلام ۲۹-باب التداوی بالحبه السوداء حدیث ۸۸(۲۲۱۵)ص ۱۶۶ مکتبه الصفا الطبعه الاولی ۱۴۲۴ه -۲۰۰۳ م.

«مَا مِنْ دَاءٍ، اِلاَّ فِي الْحَبَّةِ مِنهُ السَّوْدَاءِ شِفَاءٌ. اِلاَّ السَّامَ.»[۱]

یعنی: «هیچ دردی نیست مگر اینکه شفایی از آن در سیاه دانه هست. به جز مرگ.»

آیا سیاه دانه درمانی برای هر بیماریست؟

منظور و قصد پیامبرﷺ از «فِي الْحَبَّةِ السَّوْدَاءِ شِفَاءٌ مِنْ كُلِّ دَاءٍ: درسیاه دانه شفای هر بیماری به جز مرگ هست.» این نیست که سیاه دانه درمان و دوایی برای هر بیماری شناخته و ناشناخته باشد، بلکه این فرموده عام است که برای منظور و مقصودی خاص به کار برده و این چنین معنایی را در بر می‌گیرد.همانطور که مفسرانی همچون (ابن حجر، الخطابی، ابن القیم، الصابونی) چنین برداشت و تفسیری از این مسأله را نموده‌اند. برخی از این مفسرین آیه بیست و پنج سوره احقاف را نیز دارای چنین اسلوب کلامی بیان کرده‌اند (ذکر عام و قصد خاص)که چیزی عام در کلام ذکر می‌شود که در نهایت قصد چیز مخصوص وخاصی را داشته باشد. (در ابتدا و انتها قصد یکی بوده است).

---

۱. صحیح مسلم بشرح النووی للإمام أبی زکریا یحیی بن شرف النووی ۶۳۱-۶۷۶ه خرج أحادیثه محمد بن عیادی بن عبدالحلیم الجز الرابع عشر کتاب السلام ۲۹-باب التداوی بالحبه السوداء حدیث ۸۹(۲۲۱۵)ص ۱۶۶ مکتبه الصفا الطبعه الاولی ۱۴۲۴ه -۲۰۰۳ م.

در سوره احقاف قصه‌ی عاد (قوم هود پیامبر) به صورتی اشاره وار بیان می‌شود. به گونه ای که خداوند آنان را به سبب طغیانشان با بادی ویرانگر از بین می‌برد. در این آیه خدوانـد در وصف بـاد می‌فرماید: ﴿تُدَمِّرُ كُلَّ شَيْءٍ بِأَمْرِ رَبِّهَا﴾ تند باد فرستاده شده به فرمان و اجازه ی خدای متعال از روی هر چه عبور کند (و بر هر چه بگذرد)، آن را ویران ونابود می‌کند، خداوندر این آیه فرموده: «تُدَمِّرُ كُلَّ شَيْءٍ» هر چیزی را نابود و ویران می‌کند، آمده است که اگر معنای عام آن را در نظر بگیریم چنین می‌شود: که باد ویرانگر هر آنچه را که در آنجا بوده را به فرمان خداوند ویران کرده است.با وجود چنین برداشتی باید کوهها، طبیعت، خورشید، زمین، آسمان و دیگر خلقتهای دیگرخداوند نیز مشمول این عذاب شده باشند در حالی که این عذاب، قوم عاد و شهرهای پیرامون عادیان را همراه با اموال و حیواناتشان را از بین برد؛ نه کوهها و درّه‌ها و دیگر آفریده‌های خداوند در طبیعت. که در واقع اینها (کوه، خورشید، آسمان و...) هم خود (شَیء) چیز هستند اما قصد به دستور نابودی اینها نبوده است. دکتر محمد علی صابونی در ذیل این آیه از ابن عباس نقل کرده است که ابن عباس فرمودند: وقتی که باد بر قوم عاد وزیدن گرفت، باد انسان و حیوان را می‌برد و از زمین بلند می‌کرد و به پروازدر می‌آورد تا جایی که به صورت پری در هوا دیده می‌شد، آنگاه آن را به زمین می‌انداخت. مردم که چنین

می‌دیدند از ترس به خانه‌های خود می‌رفتند و درها را می‌بستند، اماباد درها را از جا می‌کند و آن‌ها را به زمین می‌زد.این همان است که خداوند در موردش فرموده است «تُدَمِرُكُلَ شَیءٍ بِأَمرِرَبِهَا» یعنی بر هر چه بوزد، اعم از انسان و اموال قوم عاد، آن را ویران می‌کند.ظاهر فرموده ابن عباس که بعد از بیان کردن چگونگی شدت و قوت باد ویرانگر فرموده «این همان است که خداوند در موردش فرموده است: «تُدَمِرُكُلَ شَیءٍ بِأَمرِرَبِهَا یعنی بر هر چه بوزد، اعم از انسان و اموال قوم عاد، آن را ویران می‌کند.» هم چنین موضوعی استنباط می‌شود.[۱]

إمام ابن حجر عسقلانی هم در فتح الباری به نقل از خطابی آورده است که: و قوله «مِنْ كُلِّ دَاءٍ» هو من العام الذی یراد به الخاص.لأنه لیس فی طبع شی ء من النبات ما یجمع جمیع الأمور التی تقابل الطبائع فی معالجه الأدواء بمقابلها.

وآن فرمایش رسول خدا که فرمودند: سیاه دانه شفای هر بیماری است «مِنْ كُلِّ دَاءٍ» (از جمله عام‌هایی است که مراد از آن معنی خاص است) زیرا در هیچ یک از گیاهان آنچه که با طبع و ذائقه

---

۱. صفوه التفاسیر. محمد علی صابونی. مترجم:محمد طاهر حسینی، سوره احقاف. آیه ۲۵؛جلد ۴، ص ۷۳، نشر احسان، چاپ دوم ۱۳۸۶

تمام انسان‌ها سازگاری داشته باشد و در مداوای تمام بیماری‌ها تأثیرگذار باشد، وجود ندارد.[۱]

امام ابن قیم نیز در کتاب طب نبوی در شرح حدیث سیاه‌دانه این چنین بیان داشته‌اند:

و قوله: «شِفَاءً مِنْ كُلِّ دَاءٍ»؛ مثل قوله تعالى: «تُدَمِرُ كُلَ شَيءٍ بِأَمرِ رَبِهَا»؛ أی:کل شی یقبل التدمیر؛ و نظائره.

و حدیث رسول خدا که فرمودند: (سیاه دانه) شفای هر بیماری است همانند فرموده خداوند بلند مرتبه است که فرمودند: «تُدَمِرُ كُلَ شَيءٍ بِأَمرِ رَبِهَا» (تند باد) فرستاده شده به فرمان و اجازه ی خدای متعال از روی هر چه عبور کند (و بر هر چه بگذرد)، آن را ویران و نابود می‌کند.» یعنی: هر چیزی که قابلیت ویران شدن را داشته باشد.[۲]

پس به این نتیجه می‌رسیم که خداوند چیز عامی را بیان فرموده که هدف از آن مقصود به چیزی خاص بوده است. با این ترتیب می‌توان گفت که معنای صحیح حدیث این است که سیاه دانه درمان وشفای بسیاری از بیماری‌ها است، نه درمانی برای تمام بیماری‌ها.

---

۱. فتح الباری شرح صحیح البخاری للأمام الحافظ شهاب الدین أحمد بن علی بن حجرالعسقلانی ۷۷۳-۸۵۲ه؛الجز العاشر کتاب الطب باب الحبه السوداء حدیث ۵۶۸۸، ص ۱۷۸، دارالسلام الریاض، الطبعه الاولی ۱۴۲۱ه، ۲۰۰۰م.

۲. الطب النبوی ابن القیم الجوزیه، خرج الأحادیث محمود فرج العقده، شرکه دار ألأرقم بن أبی ألأرقم، حرف الحاء ۲- الحبه السوداء، ص ۲۰۰.

مطلب دیگری که باید در مورد این حدیث بیان شود این است که پیامبر فرمودند: درسیاه دانه شفایی برای هر بیماری است، کلمه «شفاءٌ» را در احادیث مذکور بصورت نکره ذکر کردند که مقصود از آن این نیست که سیاه دانه فقط خود به تنهایی دارای شفای همه‌ی بیماری‌هاست. بلکه مقصود آن است که درمان‌های دیگری نیز برای بیماری‌ها وجود دارد و یا سیاه دانه را به شیوه‌های مختلف به صورت دانه‌ای یا پودر آن یا روغن آن یا مرکب با دیگر داروها یا خوراکی‌ها به عنوان دارو به کار برد.

چکیده ای ازمطالب سیاه دانه در کتاب طب النبوی امام ابن قیم جوزیه

در صحیحین (صحیح بخاری، صحیح مسلم) ثابت شده، که حدیثی ازأبی سلمه، از أبی هریره روایت شده است که رسول خدا فرمودند: «عَلَيْكُمْ بِهَذِهِ الحَبَةِ السَودَاء. فَإن فِيهَا شِفَاء مِن كُلِ دَاء إلا السَام». والسام: الموت.[1]

یعنی: «بر شما باد این سیاه دانه، زیرا در آن شفای برای هر بیماری هست مگر مرگ.»

الحبه السوداء: سیاه دانه همان شونیز در لغت فارسی است،وهمان زیره سیاه نیز هست. آن را زیره‌ی هندی هم نامیده‌اند.

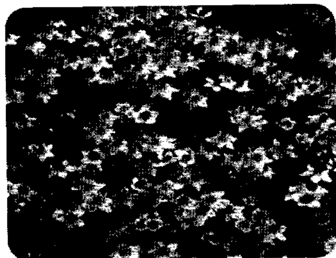
۱. سنن الترمذی کتاب الطب عن الرسول لله باب ۵ ماجاء فی الحبه السوداء ۲۰۴۱.

حربی از حسن رضی الله عنه روایت کرده است که فرمودند: که آن (خردل) اسپند است. و هروی هم روایت کرده که بنه. نانخواه. نانخه. نانخاه. نانوخیه (الحبه الخضراء) است، اما هر دو نظر وهم است و درست همان شونیز (الحبه السوداء) است.

سیاه دانه منافع بسیار زیادی دارد. (از جمله منافعی که امام ابن قیم برای سیاه دانه بیان کرده‌اند بطور خلاصه در زیر بیان می‌شود):

۱. نفخ شکم را از بین می‌برد.
۲. برای درمان بیماری پوست (برص) مفید است.
۳. رطوبت معده را خشک می‌کند.
٤. افزاینده ی شیر است.
۵. قاعده آور است.
٦. کرم شکم را از بین می‌برد.
۷. ادرار آور می‌باشد.
۸. قطع کننده بلغم می‌باشد.
۹. معده را جلا می‌دهد.
۱۰. سرما خوردگی را درمان می‌کند.
۱۱. سرفه را قطع می‌کند.
۱۲. برای درمان آسم و تنگی نفس مفید است.
۱۳. ضماد آن جوش‌های صورت را از بین می‌برد.
و...

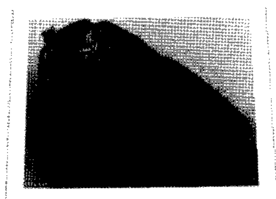
سیاه دانه

سیاه دانه گیاه یک ساله علفی است که تا به حال نزدیک به ۲۰ نوع از این گونه گیاهی در طبیعت شناخته شده است. بلندی این گیاه ۳۰ تا ٤۰ سانتی متر و دارای ساقه‌ای راست وشاخه دار می‌باشد. در انتهای ساقه گل هایی با رنگ مخصوص به هر یک از این نوع گیاه به طرزی زیبا جلوه نمایی می‌کند. رنگ این گلها وابسته به نوع این گونه‌ی گیاهی می‌باشد. که رنگها عبارتند از آبی رنگ پریده، بنفش، سفید، سفید مایل به شیری و صورتی. تعداد گلها نیز از ٤تا ۸ و یا بیشترمی باشند. برگهای این گیاه دارای تقسیمات زیادیست بطوری که باریک و به شکل نخهایی باریک در آمده‌اند.

دانه‌های سیاه رنگ این گیاه در برگهای وسط گل قرار گرفته و دارای بویی معطر و شکلی خمیده و سه گوش می‌باشند.

نامهای سیاه دانه

فارسی: سیاه دانه، سیاه تخمه، دانه مبارک، دانه برکت، شونیز، شنیز.

اردو: کلونجی

کردی: ره‌شکه، سیاوله.

عربی: الحبه السوداء، حبه البرکه، الکمون الأسود، الشونیز

هندی: کمون هندی

انگلیسی: - corn cockle-corn flower-nutmey flower: blackonionsed--blackseed-Black cumin .fennel flower-blac cumin–black caraway

فرانسوی : oeillet des champs-nielle batard-lychnide : nielle

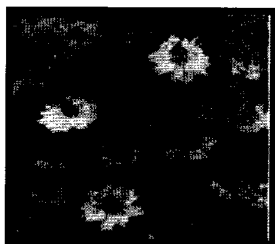
روسی: chernushka

آلمانی: korn rade-korn rosslein

ایتالیایی: git gittone-gittajone-agrostemma

ترکی: corek out

علت نامگذاری سیاه دانه به نامهای مختلف

در فرهنگ گیاه شناسی نامهای زیادی را براین نوع گونه گیاهی نهاده‌اند وچون از قدیم الایام دانه این گیاه بیشتر از قسمتهای دیگر مورد استفاده بوده غالبا این گونه گیاهی را با نام دانه اش نامگذاری کرده‌اند. بنابراین این گیاه را سیاه دانه، سیاه تخمه، دانه مبارک و... نامیده‌اند. اگر در زبانهای دیگر لیست نامهای

این گیاه مشاهده شود بدون استثنا کلمه سیاه در آن دیده خواهد شد. همچنان که در زبانهای کردی، فارسی، انگلیسی و...کلمه سیاه در آن دیده می‌شود.

از نامهای دیگر این گیاه، دانه مبارک یا دانه برکت می‌باشد. سبب نام نهادن این گونه گیاهی به دانه مبارک به خاطر توصیه پیامبر به استعمال از این نعمت پروردگار و هم چنین به دلیل کاربرد گوناگون و فراوان این گونه گیاهی در زندگی انسان و آشکار شدن این برکت الهی بربیشتر افراد، این نام زیبا را بر این گونه گیاهی گذاشته‌اند. اما به دلیل شبیه بودن این گیاه به کمون اسود (زیره سیاه)یا کمون هندی سیاه دانه را زیره هندی نامیده‌اند. البته گیاه شناسان نیز در کتب علمی گیاه شناسی این نامها را ذکر کرده‌اند . به هر حال می‌توان گفت که هیچ کشوری نیست که با سیاه دانه آشنا نباشد و این دانه مبارک را با نامهای مختلف نشناسد.

نام علمی سیاه دانه

از آنجا که گیاهان زیادی (بخصوص گیاهان دارویی) به کثرت در مناطق مختلف دنیا رویده و توسط کشاورزان و گیاه شناسان پرورش داده

می‌شوند نامهای فراوان و متفاوتی بر این گیاهان نهاده شـده اسـت. به همین سبب گونه‌های گیـاهی بیـشتر اوقـات دارای چنـدین نـام متفاوت می‌باشند بنابراین، نتیجه زیاد بودن این نامها بـر یـک گیـاه مشکلاتی را برای گیاه شناسان ایجاد کرده اسـت بـه همـین منظـور متخصصان در زمینه گیاه شناسی بر آن شدند تا نامی علمی برای هر گونه گیاهی انتخاب کنند. (نام علمی گیاهان برای اولین بار در قرن هفـدهم مـیلادی توسـط دانـشمند مـشهور فرانـسوی تـورن فورتturne fort پایه گذاری شد)به این ترتیب نام علمـی سـیاه دانه راnigelle sativa نهادند.

محل رویش و پرورش سیاه دانه

محل رویش یا به عبارتی دیگـر موطن اصـلی ایـن گیـاه در برخـی نواحی جنوب اروپا و بعضی نقـاط آسـیا (بخـصوص ایـران وهنـد) می‌باشد. سیاه دانه در قدیم الایـام در این مناطق خودرو بوده و هست. اما پس از گسترش مصارف آن در پزشکی، کشت آن در مناطق دیگر جهان نیز گسترش یافت.

کاشت، داشت و برداشت سیاه دانه

سیاه دانه را می‌توان با شیوه‌های گوناگون کشت (کشت با فاصله، کشت پاشیدنی و...) در ماههای بهار و پاییز کاشت اما بیشترین کشت این گیاه در فصل بهار صورت می‌گیرد زیرا کشت بهاره محصول بهتر وبیشتری نسبت به کشت پاییزه دارد.دوران گل دهی وباز شدن گلها هم در فصل بهار است. ودر ماههای مرداد، شهریورو پاییز یعنی همزمان با زرد شدن کپسول گلها می‌توان اقدام به برداشت میوه‌ی گیاه(دانه گیاه) نمود.

تاریخچه سیاه دانه

سیاه دانه از قدیم‌الایام بین ملل مختلف معمول بوده و به صورت خوردنی و ضماد در درمان بسیاری از دردها به‌کار رفته است. اما شواهدعلم باستان شناسی در مورد تاریخ اولین کشت سیاه دانه نشان می‌دهد که اولین کشت این گونه

گیاهی در زمان مصریان باستان صورت گرفته است.در شناسایی باستان شناسی مقبره فرعون مصر توتنخ آمون نشانه هایی از وجود سیاه دانه در این مقبره مشاهده شده است. مصریان باستان معتقد بودند که این گیاه نقش مهمی در زندگی پس از مرگ دارد به همین دلیل آنرادر مقبره‌ی آمون قرار داده‌اند.

درکتب تاریخی مشهور است که «نفروت» و «کلئوپاترا» ملکه‌های مصر اززیبایی زیادی برخورداربودند.آنها از روغن سیاه دانه بیشتر برای افزایش زیبایی استفاده می‌کردند.حتی پوست بدنشان را به روغن سیاه دانه آغشته می‌کردند.همچنین رنگ مخصوصی را که برای آرایش صورت خود استفاده می‌کردند، همین روغن سیاه دانه بوده است.

تاریخچه پزشکی سیاه دانه

آغاز بکار بردن سیاه دانه به عنوان دارو نیز به مصر باستان بر می‌گردد. مصریان سیاه دانه را(شنقتف،شنتت) نامیده بودند واز آن برای درمان بیماریهای مانند: سنگ کلیه، سرماخوردگی و...استفاده می‌کردند البته از روغن این گیاه برای نگهداری از مومیایی هم بسیار استفاده می‌کردند.

درکتاب مشهور گیاه شناسی modern herbal چاپ سال ۱۹۹۲.م آمده است: که در قدیم الایام دررومانی و هند نیز سیاه دانه

را به عنوان دارو بکار برده‌اند. همچنین سیاه دانه در فرهنگ ایرانیان قدیم از بهترین داروها بوده و همیشه از آن استفاده کرده‌اند.

مهمترین مواد و ترکیبات سیاه دانه

پرفسور محمد دخانینی از دانشکده علوم پزشکی مصر در گزارش تحقیق سال ۱۹۵۹.م پی به ترکیبات موجود در سیاه دانه برد و مواد وترکیبات آن راچنین اعلام نمود.

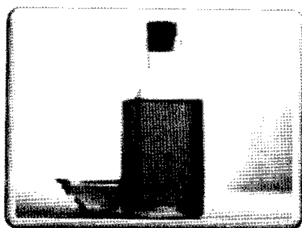
سیاه دانه حاوی ٤٠ درصد ماده روغنی است که این روغن یکی از اصلی ترین ترکیبات این گیاه به حساب می‌آید و ٤٠ ٪ از وزن گیاه را تشکیل می‌دهد. اسانس سیاه دانه هم حداکثر ۱/۵٪ می‌باشد و مقداری اسید آمینه که دارای انواع پروتئین‌هاست در سیاه دانه مشاهده شده است. و همچنین تحقیقات دیگر دانشمندان جهان ترکیبات دیگر سیاه دانه را در موارد زیر برشمردند:

دو نوع روغن در سیاه دانه وجود دارند که دارای انواعی از مهمترین اسیدهای گوناگون چرب می‌باشند. دراین چربی‌ها انواعی از آنتی بیوتیکها، آنتی ویروسها، ، مواد ضد میکروب ها، مواد ضد سرطانها، مواد ضد تومورها، مواد ضد التهاب، مواد فعال کننده و تقویت کننده سلولهای دفاعی بدن، مواد تقویت کننده هورمونهای تقویت کننده بدن، انواعی از مواد تسکین دهنده و آرام بخش، و...به طور فراوان وجود دارند.

در دانه و روغن این گیاه انواع ویتامینها (به ویژه ویتامین a، d) وجود دارند. انواع پروتئین‌ها هم به مقدار ۲۱٪ درصد در سیاه دانه قابل مشاهده است.

سیاه دانه آهن، کلسیم، فسفر، سدیم، پتاسیم، گلوکز، ساپونین، تیموکینون، برق دهنده‌های مختلف و.... فراوانی دارد.

روغن سیاه دانه

در طی قرنها روغن سیاه‌دانه برای بالا بردن سطح سلامت در آسیا و خاورمیانه و آفریقا استفاده شده است. به علاوه به عنوان دارویی طبیعی برای درمان بسیاری از بیماری‌های حاد و نیز شرایط تدریجی استفاده شده است. روغن سیاه دانه با طبیعت گرم و خشک وبه رنگ سبز تیره تا قرمز به سالار روغن‌ها مشهور است.از بهترین خواص روغن سیاه دانه می‌توان موارد زیر را برشمرد:

۱. ضد حساسیت فصلی
۲. التیام ترک دست و پوست
۳. درمانی برای سینوزیت
٤. رفع سردرد ها

۵. درمان افسردگی
٦. محکم کردن ریشه مو
۷. شفاف و نرم کردن مو
۸. جلوگیری از ریزش مو
۹. جلوگیری از سفیدی زود هنگام مو و سیاه ماندن آن
۱۰. ازدیاد قوای جنسی
۱۱. جلوگیری از گرفتگی ماهیچه ها
۱۲. درمان بواسیر
۱۳. درمان عوارض چشم
١٤. تقویت قلب
۱۵. رفع تپش قلب
١٦. تقویت اعصاب
۱۷. ضد انواع سلولهای سرطانی
۱۸. ضد فشار خون بالا
۱۹. کاهش کلسترول خون
۲۰. کاهش قند خون
۲۱. التیام درد مفاصل
۲۲. درمان درد گوش
۲۳. درمان آسم و تنگی نفس
٢٤. تقویت کننده لثه

۲۵. تسکین دهنده درد دندان

۲۶. درمان بیماری زخم معده

۲۷. تقویت گردش خون

۲۸. رفع زردی صورت

۲۹. باز شدن رنگ صورت

۳۰. بهبود کلیه

۳۱. بهبود مجاری ادرار

۳۲. ضد کرم روده و ...

اهمیت تغذیه ای سیاه دانه

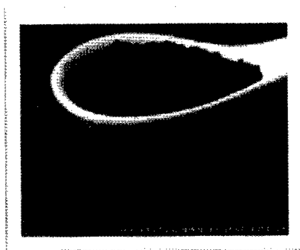
با توجه به ارزش و اهمیت زیاد غذایی سیاه دانه محققان علم تغذیه در اکثر نقاط جهان تحقیقات گسترده‌ای را درباره ارزش تغذیه ای سیاه دانه و گیاهان دارویی دیگر انجام داده‌اند. محققان پس از انجام مطالعات و بررسی‌های علمی به خاصیتهای دیگری در گیاهان دارویی پی بردند به همین جهت در اطلاعیه‌های پزشکی این سازمانها توصیه به مصرف و بکار بردن سیاه دانه لازم و ضروری دانسته شده است.

موارد زیر از جمله نتایج بررسی ایــن ســازمانها دربــاره خــواص سیاه دانه می‌باشد:

۱. مصرف سیاه دانه کلسترول خون را کاهش می‌دهد.
۲. سیاه دانه باعث پاک شدن و رفع اختلالات رگهای بدن می‌شود.
۳. مصرف سیاه دانه خطر حمله قلبی را کاهش می‌دهد.
٤. با مصرف سیاه دانه ویتامین a و d در بدن تأمین می‌شود و...

استفاده از قسمتهای مختلف سیاه دانه به عنوان بخشی از غذا

استفاده از این گونه گیاهی در غــذا سابقه ای بسیار طــولانی دارد. شــواهد تاریخی بیانگر ایــن مطلــب اســت کــه مردم دوران پیشین قــسمتهای مختلــف این گیاه را اعم از دانه، گل، ساقه، برگ و حتی ریشه گیاه به عنوان غذا شناخته‌اند و همــواره از قــسمتهای گوناگون آن در تغذیه خود استفاده کرده‌اند. پس از گذشت این همه سال باز هم سیاه دانه در غذای مردم امروزی به وفور دیده می‌شود. البته با پیشرفت علم گیــاه شناســی و شــناخت ماهیــت و ترکیبــات سیاه‌دانه مردم نیز بیشتر به مصرف این گیاه روی آورده‌اند.

موارد مصرف سیاه دانه در غذا

۱. استفاده از دانه خشک شده آن به عنوان طعم دهنده درغذا
۲. استفاده از ساقه آن در غذاهای گیاهی
۳. استفاده ازدانه تازه آن به عنوان خوشبو کننده غذا
٤. استفاده ازروغن آن برای انواع پخت وپزها
٥. استفاده ازروغن آن در انواع سالادها
٦. استفاده از میوه خشک شده وترش شده آن در انواع خورشتها
۷. استفاده از گل خشک شده آن برروی غذاها
۸. استفاده ازاسانس آن در انواع مرباها.
۹. پاشیدن دانه خشک شده آن بر انواع غذاها، کیکها، شـیرینیها، نانها و...

جایگاه سیاه دانه در طب سنتی

بکار بردن سیاه دانـه درطـب سنتی از زمانهای بسیار قـدیم در نقاط مختلف جهان رایج بـوده و

مردم بطور وسیعی از این نوع گیاه در طب سنتی بهـره بـرده‌انـد و اینک نیزبطرز عجیبی بکارگیری این گونـه گیـاهی در طـب سـنتی بیشتر جوامع جایگـاه والایـی دارد.بطـوری کـه بـیش از ۸۰درصـد سلامت مردم چین وابسته به طب سنتی می‌باشد. همچنین بر اساس آمار سازمان بهداشت جهانی بالغ بر ۸۰ درصد مردم جهان به ویـژه در کشورهای در حال توسـعه و نـواحی فقیـر نـشین و دور افتـاده وحتی برخی از کشورهای توسعه یافته عمده ترین نیازهای درمـانی (وخوراکی) خود را از گیاهان دارویی با روش طب سـنتی تـامین و مـصرف مـی‌کننـد. طبـق آمارهـای موجـود در سـازمان بهداشـت جهانی ۸۰ درصد مـردم آلمـان از داروهـای گیـاهی (کـه بـه نـوعی استفاده از طب سنتی است) استفاده می‌کنند و حتی خانواده سلطنتی انگلستان هم بیش از یک قرن است که توسط طبیبـان طـب سـنتی درمان می‌شوند. گیاه درمانی در کشورهایی چون آمریکـا و فرانـسه نیز روز به روز طرفداران بیشتری پیدا می‌کند. بنابراین استعمال سیاه دانه یکی از اصلی‌ترین و مهم‌ترین گیاهان داروئیـست کـه در طـب سنتی کشورهای یاد شده و دیگر نقاط مختلف جهان به عنوان نقش ثابت و اصلی پایدار مانده است.

سیاه دانه به عنوان درمانی در طب سنتی

سیاه دانه در طب سنتی برای موارد زیر توصیه شده است:

۱. برطرف کننده اخلاط سینه
۲. درمان سرماخوردگی (سرفه، عطسه، گلو درد)
۳. بی حس کننده
٤. دفع و نابودسازی کرم معده و روده
٥. قاعده آور
٦. درمان انواع بیماریهای زنانه
۷. زیاد کننده شیر مادر
۸. تسکین دهنده درد رحم ودرد پس از زایمان
۹. تسکین دهنده درد مفاصل
۱۰. جلوگیری از ریزش مو
۱۱. درمان درد دندان
۱۲. جوان ماندن پوست
۱۳. درمان بیماریهای پوستی
۱٤. درمان خارش پوست
۱٥. درمان تنگی نفس
۱٦. درمان جوشهای دوران جوانی

۱۷. جلوگیری از سفید شدن زود رس مو
۱۸. افزاینده ادرار
۱۹. تسکین دهنده درد سر
۲۰. ضدانگل
۲۱. درمان تنگی نفس
۲۲. درمان لکهای صورت
۲۳. تقویت کننده نیروی جنسی
۲٤. برطرف کننده زردی صورت
۲۵. درمان اسهال
۲٦. درمان بواسیر و ...

سیاه دانه افزاینده شیر در انسان و حیوان

موضوع ازدیاد شیر در انسان و دام مورد توجه بسیاری از پژوهشگران در سراسر جهان قرار گرفته و تا کنون نیز تحقیقات زیادی در این خصوص صورت گرفته است. نتیجه این تحقیقات تولید و عرضه داروها و ترکیباتی شیمیایی به نام زیاد کننده شیر بوده است. اما این روش به دلیل برجای گذاشتن اثرات زیانبار بر بدن و شیر و همچنین به دلیل بالا بودن قیمت این داروها کمتر مورد استقبال قرارگرفته واستفاده از آنها چندان متداول نیست. بنابراین عوامل ذکر شده باعث شده است که گیاهان دارویی

با اثر افزایش شیر بیشتر مورد توجه پژوهشگران قرار گیرد. اما چون از دیر باز استفاده از سیاه دانه درملل مختلف به منظور افزایش شیر انسان و دام مورد توجه بوده است ودر واقع از جمله گیاهان دارویی موثر در این زمینه بوده و با اثبات این حقیقت علمی توسط پژوهشگران مصرف این گیاه در تغذیه انسان و حیوان به منظور افزاینده شیر از موارد توصیه شده توسط متخصصین بشمار می‌آید.

استفاده از سیاه دانه در دامداری

یکی از مهمترین مسائل دامداری، تامین خوراک سالم برای دامهاست. چون خوراک دام یک ماده حیاتی است پس بایدخوراک دام، خوراکی سالم و مقوی باشد. بنابراین، تامین غذای دام به عنوان یک اصل مهم نزد دامداران اهمیت و ارزش زیادی دارد. با توجه به شناختی که دامداران از خواص سیاه دانه دارند، سیاه دانه را در لیست اصلی ترکیبات خوراکی دامها قرار داده‌اند. پس اهمیت تغذیه دامها با سیاه دانه در دامداریها هم برای افزایش شیر دامهاست ،هم برای مراقبت از انواع بیماریهای دامی و کنترل و مبارزه با بیماریهای دام ،یا به عبارتی دیگرتغذیه دامها با سیاه دانه برای کمک به تأمین سلامت دامها وکمک به تأمین سلامت جامعه از راه کنترل و پیشگیری بیماریهای انتقال زا از دامها به انسان است. (مقابله و پیشگیری سیاه دانه با بیماریهای دامی به دلیل خاصیت ضد

میکروبی موجود در سیاه دانه است.) بنابراین با کمک سیاه دانه اسباب سلامتی دامها ایجادمی شود و با سلامتی دامها سلامتی افراد جامعه نیزتأمین می‌شود.

نقش سیاه‌دانه در زیبایی طبیعت

گیاهان یکی از عوامل مهم در زیبایی طبیعت بشمارمی روند همچنین طراوت و لطافت و زیبایی طبیعت به وجود گیاهان وابسته است.گونه گیاهی سیاه دانه با اشکال گوناگون و رنگ‌های متفاوت به نوبه‌ی خود در لطافت و زیبایی این طبیعت دلربا به بهترین شیوه نقش‌آفرینی می‌کند و همواره زیبایی سیاه دانه در طبیعت توجه انسان را به خود جلب می‌کند.

تحقیقات و بررسی‌های علمی مختلف درباره سیاه دانه

با توجه به ارزش فوق العاده سیاه دانه از نظرگیاه درمانی وهمچنین از لحاظ مصرف فراوان درمواد غذایی مختلف، تحقیقات گسترده‌ای درنقاط مختلف دنیا بر این نوع گونه گیاهی صورت گرفته است. که در مطالب زیر برخی ازمهمترین نتایج موفقیت آمیزاین تحقیقات ذکر می‌شود.

• سال ۲۰۰۳م. تحقیقات مختلفی پیرامون سرطان کبد در دانشگاه kelaniya سریلانکا صورت گرفت که سرانجام نتایج آ ن تحقیقات در مجله علمی پزشکی journal of carcinogen بیان کننده این مطالب بود: بنا به ترکیبات حاصل شده از روغن ودانه‌های سیاه دانه توسط محققان متخصص مشخص شده است که سیاه دانه برای سلولهای سرطانی سرطان کبد همچون سم سلولی عمل می‌کند و می‌توان براساس این ترکیبات سیاه دانه سلولهای سرطان کبد را مهار کرد.

• تحقیقات دیگری که در مورد سرطان کبد انجام شد، بررسیهای علمی سال ۲۰۰۳. م تیم پزشکی دانشکده پزشکی دانشگاه طنطأ مصر بود که نتایج بررسیهای این تحقیق را در مجله national cancer انتشار دادند.آزمایشها در این دانشکده برروی ٤٥ موش آزمایشگاهی صورت گرفت. که در نهایت نتیجه آزمایشها نشان داد که تیموکینون موجود در سیاه دانه با اثرات سمی

که برروی سلولهای سرطانی گذاشت موجب نابودی تومورهای سرطانی در موشها شد.

• تحقیقات دکتر غامدی از دانشگاه ملک فیصل دمام نشان داد که سیاه دانه در سلامتی کبد کارایی زیادی دارد ، جزئیات این تحقیق در مجله علمی پزشکی am j clin med و phytother res سال ۲۰۰۳ م. انتشار یافت.

• مجله علمی bio madeci instrum ۲۰۰۳م. مطالعات و تحقیقات انجام شده پژوهشگران در دانشگاه می‌سی سی پی جاکسون ایالات متحده امریکا درباره تأثیر سیاه دانه بر کاهش سلولهای سرطانی را منتشر کرد.این پژوهش حاکی از آن است که مصرف سیاه دانه در جلوگیری از سرطان بسیار موثر می‌باشد و علت این امر این است که سیاه‌دانه فعایت‌های سم‌زدایی و میکروب‌کشی سلول‌های سرطانی بدن را افزایش می‌دهد و در همین مجله اعلام شد که سیاه دانه می‌تواند فعالیت سلولهای سرطانی را در بدو ورود به بدن متوقف سازد.

• مجله علمی زیستی پزشکی Instrum ۲۰۰۳م. مطالعات دیگر پژوهشگران دانشگاه می‌سی سی پی جاکسون را درمورد سرطان سینه چاپ نمود.که در آن دانشمندان اظهار کرده‌اند عصاره سیاه دانه در مهار کردن سلولهای سرطان سینه موثر است.

• یکی از بزرگترین کشفیات تجربی مرکزآزمایشی سرطانی هیلتون واقع در کارولینای جنوبی ایالت متحده امریکا یافتن ماده شیمیایی ضد سرطان و ضدمیکروب وضد فشار خون بالای موجود در سیاه دانه بود. این دانشمندان مهمترین و قابل توجه ترین جنبه درمانی سیاه دانه راکه همان ضد سرطان بودن است به اثبات رساندند. طبق آزمایشات خود اعلام کردند: که مصرف سیاه دانه توانسته و می‌تواند ۵۰٪ از رشد تومورهای سرطانی در مغز را متوقف کند.

• مرکز تحقیقات وآزمایشات کرالای هند درسال ۱۹۹۱م. مطالعه ای را با موضوع، سیاه دانه دارای خاصیت بالقوه ضد تومور سرطانی را آغاز نمودند که با استفاده از خاصیت فعال ضد تومور در اسیدهای چرب سیاه دانه این موضوع را بطور کامل اثبات نمودند.

• محققین دانشگاه پزشکی اکبر فلوریدای آمریکا نیز مطالعاتی را در همین زمینه انجام دادند و آنها هم در مقالات علمی پزشکی خود همین موضوع را به اثبات رساندند.

• پژوهشهای پزشکان دانشگاه college لندن در سال ۱۹۹۷ م. نشان داد که روغن سیاه دانه درمانی مفید برای سرطان پوست است ودر عین حال روغن این گیاه می‌تواند اثری ضدمیکروبی و ضد التهابی داشته باشد.

• محققین متخصص مرکز سرطان kimmel در جفرسون فیلادلفیا طی بررسی‌های علمی مواد شیمیایی ضد سرطان لوزالمعده را در سیاه دانه یافتند. دکتر هویدا عرفات استاد یار جراحی در کالج پزشکی جفرسون و عضو اصلی مرکز سرطانی در نشست سالانه پزشکی ۲۰۰۹ م. اعلام کرد: در آزمایشهایی که بر سیاه دانه انجام گرفت ماده‌ی شیمیایی فوق العاده قوی ضد سرطان لوزالمعده در سیاه‌دانه مشاهده شد. ایشان در ادامه‌ی سخنان خود افزودند: این بررسی‌ها اثبات می‌کند که این گیاه می‌تواند عاملی مهم برای مقاومت در برابر سلول‌های سرطانی لوزالمعده باشد و به عنوان عامل استراتیژیکی بسیار مهمی از سلولهای سرطانی جلوگیری کند و درمانی مناسب برای این نوع از سرطان باشد. دکتر عرفات درباره‌ی چگونگی انجام آزمایش چنین گفت: در محیط آزمایشگاهی سلول‌های سرطانی را به حیوانات آزمایشگاهی انتقال داده و پس از مبتلا شدن حیوانات به این بیماری آنها را به دو گروه تقسیم نموده و همواره در مدت زمان مشخص شده به گروهی از حیوانات عصاره‌هایی از سیاه دانه را نوشانده و به گروه دیگر خوراکی‌هایی فاقد سیاه دانه داده شد. پس از چند هفته مشاهده شد ٦٧ درصد از حیواناتی که عصاره‌هایی از سیاه دانه به آنها نوشانده شده بود بهبود یافته و تومورهای سرطانی به طور قابل توجهی کاهش یافته بودند اما در گروه دیگری سلول‌های سرطانی به طرز

عجیبی بدن این حیوانات را مورد تهاجم قرار داده و از بین بردند که این نشان دهنده تأثیر سیاه‌دانه بر توقف نمودن سلول‌های سرطانیست.

• طبق تحقیقات انجام شده پژوهشگران و متخصصان جامعه سرطانی آمریکا پیروی از رژیم غذایی سرشار از غذاهای گیاهی به ویژه گیاه سیاه دانه، در خطر کاهش ابتلا به سرطان روده بزرگ قطعیست.

• سال ۱۹۸۶م. در ایالات متحده آمریکا پرفسور احمد قاضی و دکتر اسامه قندیل همراه با تیم پزشکی متشکل از متخصصان و دانشمندانی توانا پژوهشی را پیرامون سیاه دانه انجام دادند.پرفسور احمد قاضی و همراهانش در این پژوهش پی به ماده‌ای در سیاه دانه بردند که اثری قوی ومفید در توانا نمودن سلول‌های بدن و سیستم دفاعی بدن دارد.به همین منظور پرفسور قاضی در چندین کنفرانس و مقاله اهمیت سیاه دانه را در افزایش قدرت دفاعی و سیستم امنیتی بدن تشریح نمود.

• رضا حاجی آقایی مجری طرح تحقیقاتی خواص عصاره گیاهان دارویی وهمچنین محقق پژوهشکده گیاهان دارویی جهاددانشگاهی ایران در تحقیقی درباره‌ی خواص عصاره‌ی گیاهان دارویی بررسی‌های علمی را در این رابطه انجام داد. که در آخرین مطالعات و بررسی های مختلف مشخص نمود که عصاره گیاهان

(بخصوص عصاره سیاه دانه)، برافزایش سیستم ایمنی بدن تأثیر بسزایی دارد.

• پرفسور ربیع ظواهری براساس تحقیق و آزمایشهایی که در دانشگاه العین پایتخت مصر روی سیاه دانه انجام داد توانست تأثیر سیاه‌دانه را بر کاهش فشار خون به اثبات برساند و مطالب علمی درمان افزایش خون با سیاه دانه را به عنوان مقاله‌ای مشتمل بر اثبات علمی این موضوع در بیست وسومین کنفرانس بین المللی داروسازی و دارو شناسی جهانی در شهر مونستر آلمان ارائه دهد.

• پژوهشگران دانشکده علوم کوفه نیز طی آزمایشهایی بر روی روغن سیاه دانه به اطلاعات پزشکی مهمی در این باره دست یافتند.دکتر سامی رضا رئیس بخش علوم این دانشگاه اطلاعات علمی این پژوهش را اعلام نمود.

• تیم تحقیقاتی دانشگاه سریلانکا با سرپرستی پرفسور ماها تیسیری mha tissere تحقیقی را پیرامون سیاه دانه آغاز نمودند که بر اساس نتیجه این تحقیق معلوم شد سیاه دانه فشار خون بالا را کاهش می‌دهد.

• سال ۲۰۰۰م. محققان دانشگاه ملک حسن دوم(ملک الحسن الثانی) شهر دار البیضاء مراکش گزارش تحقیقات خود را درباره درمان فشار خون بالا با سیاه دانه در مجله therapy منتشر کردند.

مطالب گزارش شده در این مقاله مبتنی بر اثبات علمی درمان فشار خون بالا با سیاه دانه است.

• یک تیم پزشکی با سرپرستی دکتر آفارتی در دانشکده داروسازی دانشگاه اودسیه دانمارک تحقیقی را در مورد تأثیر سیاه دانه بر آلرژی انجام دادند. این تیم پزشکی در پایان تحقیق مقاله‌ای که در آن خاصیت سیاه دانه در درمان آلرژی شرح داده شده بود را در مجله acta microbial.pol به چاپ رساندند. این مقاله در کنگره ۱۹۹۳م. مصر عرضه شد.

• دکترخمیس جمعه استاد فارماکولوژی دانشگاه اسکندریه مصر با آزمایش‌هایی بر مجموعه‌ای از افراد مبتلا به بیماری آلرژی وآسم پی به‌خواص ضد آلرژی و ضد آسم در سیاه‌دانه برد.

• در ایران نیزدکتر محمد حسین صالحی سورمقی (دکترای تخصصی فارماکوگنوزی استاد دانشکده داروسازی تهران) با توجه به تحقیقاتی در خصوص گیاهان دارویی مفید برای حساسیت‌ها، سیاه دانه را به عنوان گیاهی با خاصیت فراوان ضد حساسیت برشمرد.

• آزمایش هایی که در دانشگاه پزشکی مونیخ آلمان روی روغن سیاه دانه به عمل آمد نشان داد که روغن سیاه دانه در بهبود بیماران مبتلا به آلرژی نقش مهم واساسی را ایفا می‌کند.بطوری که تجارب علمی این پزشکان بربیماران مبتلا به آلرژی ثابت کرد ۷۰درصد از این بیماران با استفاده از روغن سیاه دانه بهبود یافتند.

• در مطالعه سال ۲۰۰۳م. از دانشگاه charite در شهر برلین آلمان محققان آزمایش هایی را بر۱۵۲ بیمار مبتلا به آلرژی انجام دادند. این محققان پس از اتمام مطالعات و آزمایش‌ها اظهار داشتندکه سیاه دانه دارویی بسیار مناسب برای بیماری آلرژیست.

• گروه میکروب شناسی دانشکده پزشکی دانشگاه شاهد تهران در تحقیقات سال (۱۳۸۵) ضدمیکروب بودن سیاه دانه را در آزمایش‌های خود مشاهده کردند.

• محققان گروه داروسازی دانشگاه داکا ی بنگلادش در انجام یک مطالعه که درسال ۱۹۹۲م. صورت گرفت فعالیت اثرات ضد میکروبی روغن سیاه دانه را در آزمایش‌های خود مشاهده کردند نتیجه‌ی این آزمایش‌ها نشان داد که روغن سیاه‌دانه مقاومت بدن را در مقابل بسیاری از باکتری‌ها افزایش می‌دهد.

• گروه میکروبیولوژی دانشکده دامپزشکی دانشگاه پرتوا مالزی در بررسی فعالیت ضد باکتری سال ۲۰۰۸م. خاصیت ضد میکروبی در سیاه دانه را مشاهده نمودند.

• دانشکده داروسازی و علوم پزشکی عمان درتحقیق سال ۲۰۰۷م. خاصیت ضد التهابی سیاه دانه را اثبات نمودند.

• در سال ۱۹۹۷م. مطالعات انجام شده درمرکز تحقیقات واحد میکرو بیولوژیکی دانشکده داروسازی دانشگاه سعود شاه عربستان سعودی فعالیت ضد التهابی و ضد آلرژی سیاه دانه را نشان داد.

• تحقیق دکتر مرسی ازدانشگاه قاهره مصردر سال ۲۰۰۰م. درباره سیاه دانه نشانگر ضد میکروب بودن دانه این گیاه بود. مجله acta microbial.pol این تحقیق را در همان سال چاپ نمود.

• در یک تحقیق علمی که توسط پژوهشگران دانشگاه ioznkoyl یوزنکویل ترکیه در سال ۲۰۰۱م. به عمل آمد، پژوهشگران اظهار کردند که سیاه دانه از نظر خاصیت ضد بیماری دیابت در حد بالایی قرار دارد. سال ۲۰۰۳م. در همین دانشگاه گامی مشابه به این تحقیق برداشته شد. که جدیدترین اطلاعات مربوط به خواص سیاه دانه برای مقابله بابیماری دیابت در آن آشکار شد.

• از دانشگاه ملک حسن دوم در کازابلانکای مراکش مطالعاتی پیرامون موثر واقع شدن روغن سیاه دانه بر کاهش کلسترول خون در سال ۲۰۰۰ م. انجام شد. این مطالعات نشان داد که روغن سیاه دانه می‌تواند کلسترول خون را کاهش دهد.

• نتایج تحقیق موفقیت آمیزتاثیر سیاه دانه برکاهش کلسترول خون سال ۲۰۰۰م . توسط پرفسور دکتر محمد دخانینی از دانشکده پزشکی علوم پزشکی دانشگاه اسکندریه مصردر مجله‌های مختلف علمی پزشکی جهان اثبات کننده این است که سیاه دانه ازجمله بهترین درمان‌ها برای کاهش کلسترول خون می‌باشد.

• سال ۲۰۰۲م پرفسور دخانینی درآزمایش دیگری بر روی سیاه‌دانه ثابت کردکه تغذیه با سیاه دانه در تعادل قند خون نقش

موثری ایفا می‌کند. بنا به اظهار نظری که در مقاله چاپ شده در مجله planta داشتند سیاه دانه از نظر کنترل قند خون در حد بالایی قرار دارد به همین جهت برای اشخاصی که از قند خون خود نگران هستند توصیه به مصرف آن می‌شود.

• دانشمندان دانشکده پزشکی دانشگاه آغاخان پاکستان در تحقیقات سال ۲۰۰۳م. دریافتندکه سیاه دانه برای بیماران مبتلا به روماتیسم مفید است.مقاله تهیه شده این موضوع در مجله معروف پزشکی phytother به چاپ رسید.

• دکتر غامدی در دانشگاه ملک فیصل شهردمام طی آزمایش‌هایی در سال۲۰۰۱م. تأثیر آرام بخشی درد مفاصل رابه اثبات رسانید.مجله j.ethno pharmacol دستاورد علمی دکتر غامدی را بیان می‌کند.

• از دیگر یافته‌های علمی سال ۲۰۰۳م. دکتر غامدی که در مجله amj clin med چاپ شد مقاله‌ای در اثبات چاره سازی و مداوای بیماری کبد با استفاده از سیاه دانه بود.

• دکترمحمد محفوظ همراه با پرفسور محمد دخانینی از دانشکده علوم پزشکی دانشگاه اسکندریه مصر طی آزمایشهایی برسیاه دانه توانستند ماده‌ای را از این گیاه بسازند که یکی از بهترین داروها در درمان آسم است.

• جدیدترین تحقیقات پرفسور دخانینی در دانـشگاه اسـکندریه آزمایش سیاه دانه برای درمان بیماریهای معده بود که ثابت کرد سیاه دانه برای درمان بیماریهای معده مفید اسـت. و همچنـین اظهـارنظر کرد که با مصرف سیاه دانه می‌توان از بیماریهای معده جلوگیری کرد.

• براساس یک مطالعه که اخیـراً در دانـشکده هـاروارد آمریکـا درباره برنامه غذایی و رژیم غذایی مناسب وسالم انجام شده اسـت، متخصصان اعلام نمودند:مواد غذایی مانند سیاه دانه، جو و... سـبب کاهش زخم معده می‌شوند لـذا مـصرف ایـن حبوبـات مایـه التیـام بیماری زخم معده می‌شود.

• نتیجه تحقیقات علمی گروه دانشمندان دانشگاه پزشکی ملـک فیصل شهر دمام عربـستان سـعودی باسرپرسـتی دکترعلـی ریحـان برروغن سیاه دانه نشان داد که مـصرف روغـن سـیاه دانـه از لختـه شدن خون در بدن جلوگیری می‌کند. نتیجه این تحقیقـات در سـال ۱۹۹۳م. در مجله پزشکی عربستان چاپ شد.

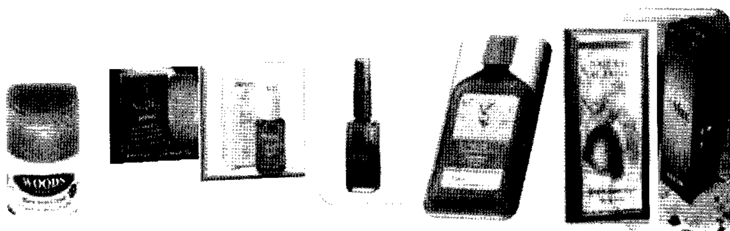
• شواهد علمی تحقیق سال ٢٠٠٤ م. برسـیاه دانـه در دانـشگاه ملک سعود پادشاه شهر ریاض عربستان بیان کننـده ایـن اسـت کـه استفاده از سیاه دانه ناراحتی رگ‌های قلـب را متوقـف مـی‌سـازد و سلامتی قلب را به میزان قابل توجهی افزایش می‌دهد. مطالب علمی این تحقیق در مجله int j cardiol به تفصیل بیان شده است.

• دریک مطالعه صورت گرفته در پژوهـشکده گیاهـان دارویـی

جهاد دانشگاهی ایران اثرات ضد تشنجی تیموکینون موجود دردانه‌های سیاه دانه مورد تحقیق و بررسی قرار گرفت و نتایج حاصل از این بررسی نشان داد که سیاه دانه می‌تواند اثرات ضد تشنجی داشته باشد.

- آزمایش‌های انجام شده در سال ۱۹۸۹م. دردانشگاه پزشکی پاکستان نشان داد که‌روغن سیاه دانه خاصیت ضد قارچی دارد.
- پروفسور دخانینی از دانشکده پزشکی اسکندریه مصر در اوایل سال ۱۹۶۰م. طبق نتیجه تحقیق خود گزارش داد که روغن سیاه دانه اثر ضد التهابی دارد و از آن می‌توان برای از بین بردن اثرات آرتروز استفاده کرد.

استفاده از سیاه دانه در ساخت صنایع آرایشی و بهداشتی

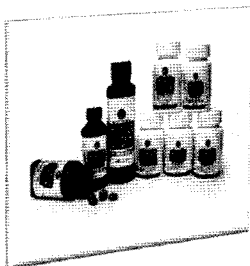

امروزه محققان از مواد مؤثر این گیاه در تهیه‌ی صنایع آرایشی و بهداشتی به خوبی بهره برده واز موادمختلف در این گیاه فرآورده‌های زیادی را در این زمینه به بازار عرضه کرده‌اند. از

فرآورده ای ساخته شده آرایشی، بهداشتی می‌توان ساخت کرم‌های آرایشی گوناگون برای قسمتهای مختلف پوست بدن، انواع شامپوهابخصوص شامپوهای ضد ریزش مو، انواع براق کننده مو، انواع صابونهای بهداشتی نام برد. البته از خاصیت ضد میکروبی این گیاه نیزبه عنوان یک ماده ضد باکتری دربرخی خمیر دندانها نیز مورد استفاده قرار گرفته است.

استفاده از سیاه دانه در داروسازی

فرآورده‌های تهیه شده از این گیاه دارویی به عنوان دارو در اشکال متفاوت در داروخانه‌ها یافت می‌شود. که از جمله این فراورده‌ها انواع شربت، قرص، کپسول، کرم دارویی و پمادهای موضعی می‌باشند.

نقش سیاه‌دانه در کمک‌های اولیه خانگی گیاه دارویی

در فوریتهای پزشکی در خانه نیز می‌توان از سیاه دانه یا فرآورده‌های دارویی این گیاه به جای داروهای شیمیایی بدون نسخه و بدون تجویز پزشک استفاده کرد.

در حال حاضر با وجود دستیابی آسان به این فرآورده‌ها در اکثر داروخانه‌ها می‌توان آن را جانشینی بسیار مناسب برای بسیاری از داروهای شیمیایی عوارض‌دار در جعبه کمکهای اولیه خانه قرار داد.

اهمیت سیاه دانه در اقتصاد جهانی

با نگاهی گذرا به اقتصاد و تجارت (تولیدات، صادرات، واردات) گیاهان دارویی و فرآورده‌های این نوع گیاهان در ایران و جهان معلوم می‌شود که گرایش عمومی به استفاده از داروهای گیاهی و به طور کلی فرآورده‌های طبیعی گیاهان دارویی در جهان به ویژه در سال‌های اخیررو به افزایش بوده است به همین دلیل طبیعی است که تولید، صادر و واردات این گیاهان دارویی همراه فراورده هایشان هم روبه افزایش باشد. طبق گزارش بانک جهانی، گردش مالی صنعت گیاهان دارویی در سال ۲۰۵۰ م. معادل ۵۰۰

میلیارد دلار خواهد بود.بنابراین ازهم‌اکنون کشورهای مختلف به گونه‌ای تلاش می‌کنند تا سهم زیادی از این موقعیت اقتصادی ببرند. به همین منظور بحث گیاهان دارویی موضوعی است که امروزه در برنامه‌ریزی‌های اقتصادی ملل مختلف قرار گرفته است؛ یکی از این گونه‌های گیاهی دارویی دانه مبارک یعنی همان سیاه دانه است. که به طرز بسیار عجیبی می‌تواند سهم قابل ملاحظه‌ای را در این اقتصاد بزرگ جهانی داشته باشد.

منابع

۱. صحیح البخاری

۲. صحیح مسلم بشرح النووی للإمام محی الدین ابی زکریا یحیی بن شرف النووی

۳. فتح الباری شرح صحیح البخاری للإمام الحافظ إحمد بن علی بن حجر العسقلانی

٤. صفوه التفاسیر محمد علی صابونی محمد طاهر حسینی

٥. أسرار الحبة السوداء تتجلی فی الطب الحدیث دکتر حسان شمسی پاشا

٦. الطب النبوی لشمس الدین محمد بن ابی بکر بن ایوب الزرعی الدمشقی ابن قیم الجوزیه. وضع التعالیق الطبیه الدکتور عادل الازهری

۷ . موسوعه الاعجاز العلمی فی القرآن و السنه المطهره یوسف الحاج احمد

۸. الاعجاز العلمی فی القرآن و السنه نایف منیر فارس

۹. الطب النبوی دکتر اکرم رضا

۱۰. (بەلگەئاشکراکان) دکتر کاوه فرج سعدون

۱۱. فصلنامه اعجاز علمی قرآن و سنت در سلیمانیه کردستان

عراق سال پنجم شماره ۱۷
۱۲. لغتنامه دهخدا علی اکبر دهخدا
۱۳. فرهنگ معین دکتر محمد معین
۱٤. فرهنگ گیاهان دارویی شهاب خضری
۱۵. گیاهان دارویی دورنمایی از طب اسلامی مصطفی نورانی
۱٦. گیاهان دارویی ژان ولاگ، ژیری استودولا. ساعد زمان
۱۷. گیاهان دارویی و گیاه درمانی دکتر محمد حسین صالحی سورمقی
۱۸. گیاهان دارویی زاگرس مهدی رحیمی گل سفیدی بختیاری
۱۹. گیاه درمانی به روایت ابو علی سینا دکترمیرزا ملا احمد دکتر نوید محمدی
۲۰. گیاه درمانی ایرانی آوات صلواتی
۲۱. گیاهان دارویی دکتر علی زرگری
۲۲. گزیده گیاهان دارویی دکتر صمات شریعت
۲۳. اطلس‌مصور گیاهان دارویی‌شناسایی محل رویش زمان برداشت و... کاظم کیانی
۲٤. میوه و گیاهان شفابخش اسماعیل شبوعی
۲۵. خواص سیاه دانه و عسل دکتر محمد دریایی
۲٦. فصلنامه گیاهان دارویی پژوهشکده گیاهان دارویی جهاد دانشگاهی، سال‌دوم، شماره ۵، زمستان ۸۱.

www.allkhalefaa.com
www.blacksedusa.com
www.curezone.com
www.worldingo.com/malenwiki
www.freepatentson line. com
www.foodconsumer.org
www. dictionary.reference.com/browse/nigella t sativa
www.abundantlifeesse ntials.com
www.kitchendoctor.com/herbs/black_cumin.php
www.blackseedherbalessence.com
www.picsearch.com
www.nigella-sativa-seeds.com
www.wjgnet.com
www.pharmainfo.net
www.ayubmed.edu.pk
www.islamicvoice.com
www.journals.tubitak.gov.tr
www.himalayahealthcare.com
www.natural-medicinal-herbs.com
www.grabsomehealthnews.blogspot.com

از دیگر آثار مؤلف که آماده‌ی چاپ می‌باشند:

۱. سیواک از منظر اسلام و طب.

۲. جلوه‌هایی از فن بدیع در آیات قرآن.

۳. (۵۰) داستان در صحیح بخاری و مسلم.

٤. . اعجاز علمی در قرآن و حدیث.